

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Vita Spirituali, Eivsque Perfectione - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1611

Vitam contemplatiuam etiam pertinere ad religiosos scholares omniu[m]
religionum, & quales à prælatis optentur. Cap. xxxiij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77833)

minatur, excutiat, sed idē semper, ac sibi similis per-
seuerans, mūdi huius damna, simul & lucra nō sen-
tiat. Et, cūm hæc, & his similia contemplatiuæ vitæ
desiderio affectus impleuerit, nō se hic iam ex parte
omni perfectum, sed perficiendum in illa beata vita,
quæ futura est, immobiliter credat; atque ad eādem
se, vbi Dei substantiam reuelata facie videre possit,
extendat. Nihil aliud à solitatio potest requiri, qui
post tantarum virtutum merita, se indignū reputat,
& seruum infructuosum existimat, & ad perpetuam
felicitatem, tamquam ad fontem suæ societatis
anhelat.

*Vitam contemplatiuam etiam pertinere ad
religiosos scholares omnium religionum,
qualesque à Prelatis optentur.*

CAPVT XXXIII.

PRÆTER monachos solitariam vitam
agentes, quos doctrina superior instru-
xit, sunt etiam in omnibus religionibus,
adhuc gratia excolendarum animarum
instituti, qui vitam contemplatiuam, vtrūque ample-
ctantur, atque sectentur. Hi autem sunt religiosi
scholastici, qui curriculo nouitatus emenso, literis
vacant, & intellectum scientiarum adeptione, perfici-
unt. Licet enim, si finē inspiciamus, cuius causa in
literarum studium incumbunt, manifeste comperia-
mus eos esse vitæ mixtæ professores, quia media ex
sine naturam sortiuntur, & isti studendo in finē vi-
tæ mixtæ festinant, tamen substantia functionis ipso-
rum vitæ contemplatiuæ est, cū tota posita sit in in-
dagatione, & contemplatione veritatis. Non ergo
erit abs re eos in hoc loco erudire, quo contemplatiuæ
vitæ naturam, perfectionemque tractamus, & qualis
futura sit ipsorū virtus, breuiter enotare. Vt autem
sui instituti professionem intelligat, & puritatem ei
congruam comparare studeant, hanc suorū studio-
rum & lucubrationum regulam sibi præfigant. Cūm
literas discō, arma præparo, quib⁹ sim operarius ido-
neus, & miles strenuus ad præliandum bella Domi-
ni. Hæc regula semper ante religiosorum scholarū
oculos obuersetur, eam iugiter meditentur, attentē
considerent, eique studiorum suorum annos accō-
modent, quam hoc ferē modo percipient.

Non omnia armorum genera cunctis militibus,
neque cunctis præliis sunt accommodata: sed hæc arma
istis militibus sunt vtilia, illis verò sunt inutilia,
& nocua, & huic modo præliandi sunt aptissimi verò
nōlla ratione conueniunt. Pastor Dauid accin-
ctus gladio Saul, cepit tētare si armatus potest in-
cedere, cūmque nō posset, deposuit arma regis iniqui,
& baculo suo, quem semper habebat in manibus, ac
quinq; lapidibus lapidissimis in pera collectis,
processit aduersus Philisthæum, & his infirmis armis
munitus, turrim illam carneam expugnauit, deiecit,
vicit, atque prostrauit. Ecce militē strenuum, & ani-
mosum, quodam armorum genere impeditum, alio
verò mirabiliter ad vincendum adiutum, & qui gla-
lea, & clypeo, & ense Saul, risui esset hosti, baculo, &
pera fuit ipsi formidini, ante cuius conspectū stare
nō potuit. Rex etiam, qui ad bellum nauale gladiis
& lanceis triremes impletet, & tormenta aenea, pul-
uerem tormentarium, & ferreos aut lapideos globos
sperneret, nō sibi victoriā, sed sui & omnium suo-
rum pararet exitium. Nam hostibus tormentorū vi-
gniticos globos, accensalque faces iactantibus, nauigia
his machinis vacua soluentur, aquis obruerentur,
& milites, enses, iaceas, clypeosque gestantes, nullo

A negotio perirent. At contra, in duorum singulari
certamine scutū & ensis, & alia huius generis arma
requiruntur, machinæ autem, & tormenta bellica
inutilia censerentur. Vide, quo pacto diuersum bellū,
aut ex toto, aut ex parte dissimile genus armorum
exposcit. Hoc ergo bellum, quod religiosi literis, ac
scientiis tamquam armis quibusdam facturi sunt, nō
corporale est, sed spirituale, nō visibile, sed inuisibi-
le, quod aduersus aereas potestates, aduersus omnia
vitia mundanorum, atque peccata suscipitur. Nō est
enim nobis colluctatio (inquit Paulus) aduersus car-
nem, & sanguinem, sed aduersus principes & pote-
states, aduersus mundi rectores tenebrarum harum,
contra spiritualia nequitie in caelestibus. Scientiæ
igitur religiosæ necessariæ (id est, arma hinc dimica-
tioni apta) non carnales & mundanæ sint, sed spiri-
tuales & caelestes, oportet, ita vt possint dicere illud
eiusdem Apostoli, Arma militiæ nostræ nō carnalia
sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitio-
num, consilia destruentis, & omnem altitudinē ex-
tollentem se aduersus scientiam Dei. Scientiæ illis
perutilis ea est, quam Dominus profugo ire fratris
sui Iacobo Patriarchæ donauit. Dedit illi (inquit) sci-
entiam Sanctorum. Scientiam nempe, non solum san-
ctarum rerum, sed quæ iustis, perfectis, ac sanctis cō-
ueniat. Talem scientiam religiosi perdiscant, talem
scientiam suis studiis lucubrationibusq; conquirat.

Sed cupiunt audire scholastici religiosi, quæ sit
scientia carnalis, atque mundana, bello spirituali pa-
rum vtilis, quæ verò spiritualis, & sancta huic dimi-
cationi proficua. Breuiter huius duplicis sciētie qua-
litates vnde ignoscantur, accipiant. Scientia carnalis
est scientia superba, & ambitiosa, quæ in teneris an-
nis, & in principio religiosæ vitæ, iam ad primas se-
des, ad cathedras, ad pulpita, & ad prælationes aspi-
rat. Est scientia inuida laudis alienæ, ac condiscipu-
lorum ingenio, & profectibus marrens, quæ opinio-
ni ac laudi proeectorum inuidet, subtilitatē & di-
gentiam æqualium contemnit, minorum imperi-
am, & rudiatem irridet, & sola ab omnibus lau-
dari, & in vniuersorum ore versari studet. Est scien-
tia curiosa nimis, nihil querens, nisi quæ intellectus
intemperantiæ satisfaciunt, & ostentationi, ac plau-
sus deseruiant, non quæ fratrum saluti proficiant. Il-
lud Pauli consilium obliuiscens: Stultas autem qua-
liones, & genealogias, & contentiones & pugna-
legis deuita, sunt enim inutiles & vanæ. Est scientia
magno errore decepta, quæ totam mentem, totum
desiderium occupat, totum tempus vsurpat, nihil or-
tationi, nihil mortificationi, nihil aliis muneribus
obediētiæ derelinquit. O quanta deceptio, o quanta
ignoratio, o quanta insipientia orationis & occupa-
tionum ab obedientia imūctarum, spacia præcidere,
& in studium, & sciētie acquisitionem commutare,
ac si in illa tota hominis beatitudo consisteret. Est
scientia arrogans, & procax, & inuerecūda, seipsam
exaggerans, nouitates conseruans, magistros ac præ-
ceptores parui pendēs, & aut minus subtiles, aut ni-
mis scrupulosos accusans. Est sciētia libertatis amās,
obseruantiæ inimica, relaxationis cupida, quæ disci-
plinam fugit, mortificationem timet, seniorum mo-
nitiones auertatur, regulas, vt non seruet, interpretatur.
Est tandem non sapientia de sursum descen-
dens, sed terrena, animalis diabolica. Hæc est scien-
tia carnalis, venenum virtutis, pestis carum reli-
giosorum, initium rixæ, mater contentionis, origo
superbia, fons heresum, & proeectorum omnium vi-
tiorum. Istam scientiam non odit Diabolus tam-
quam hostem, imò tamquam amicum, & sortorem
diligit, quæ decipiet ignorantēs, persequetur bonos,

1. Reg. 17.
39. etc.

Ad Eplo-
sios 6. 1. 2.

2. Cor. 10.
4.

Sapient.
10. 10.

Tit. 3. 9

Iacob. 3.
15.

fouebit impios, & nihil aliud nisi fastum, arrogan-
tiam, & vanitatem aucupabitur.

Scientia verò spiritualis, contrarias penitus habet
qualitates Est scientia modesta, & humilis, quæ sui
contemptum, proximorum conuersionem, & Dei
laudem concupiscit: Diligenter studet, ita vt suo tem-
pore valeat, poni super candelabrum, sed ipsa, si Deo
ita visum fuerit, magis cupit latere, & esse sub mo-
dio Est charitatis plena, quæ de profectu cõdiscipu-
lorum gaudet, illos amat, illos reputat, illos laudat, &
si doctiores, aut ingeniosiores habeantur, non mœ-
ret, sed vehementer exultat. Est sapiens, illa addif-
cens, illa in lectionibus, & in libris inquirens, non
quæ luceant tantum, sed quæ profint, quæ deceant
grauitatem, & sanctitatem religiosi status, & quæ
proximos iuuent. Est discreta, & plena prudentiæ,
sciens primo loco obedientiam, secundo orationis
studium, & tertio seipsam constituere: Non est vio-
lenta temporis deprædatrix: sed suis horis contenta,
alias libentissime orationi, & muneribus obedientiæ
concedit. Est ingenua: ac verecunda, quæ nec seipsam
extollit, nec magnum aliquid de se sentit, neque ter-
minos transgreditur ab antiquis patribus constitu-
tos. Est scientia circumspccta, quæ non libertatem,
non priuilegia, non exemptiones affectat: sed in id
semper tendit, vt diligenter regulam seruet, & teneat
disciplinæ censuram. Est denique sapientia de sur-
sum descendens, primum quidem pudica, deinde pa-
cifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena
misericordiæ,] & fructibus bonis, non iudicans, sine
simulatione. Scientiæ his conditionibus affectæ sunt
arma spiritualia aduersus acies dæmonum dimican-
tia, quæ infernus timet. & monstra vitiorum exhor-
rent. Magis iuuat Ecclesiam Dei vnus religiosus, qui
sanctè, modeste, & circumspcctè scientiis studuit,
quàm mille, qui insolenter se ipsos, & suum honorè
querentes literis vacauerunt, Plures ille vna cõcio-
ne feruenti conuertet, quàm isti mille sermonibus.
Hanc scientiam, ò religiose, perdisce, hanc à Deo
precibus postula, hanc in libris, in lectionibus, in di-
sputationibus habere cõtende, & si eam obtinueris,
arma ad præliandum bella Domini comparasti.

Vt autem ad hanc scientiam spiritualem, & ad hoc
genus sapientiæ cælestis religiosi scholastici perue-
niat, & vt religiosus decet, hoc est, sæculo mortuos,
Christo autem viuentes, literas comparent, illud in
primis necessarium est, ne honorem, ne laudem hu-
manam, ne dignitatem, neue aliquid temporale, sed
solum diuinam gloriam, animarumque salutem sibi
scopum, ac finem præfigat. Illis namque, qui scientiis
student, vel propter seipsos, vel propter vile lucrû,
vel propter honorem inanem, dicit Bernardus, sunt,
qui scire volunt, eo sine tantum, vt sciant, & turpis
curiositas est. Et sunt, qui scire volunt, vt sciatur ipsi,
& turpis vanitas est. Qui profectò non euadēt sub-
fannantē Satyrû, & ei, qui eiusmodi est, decantantēs,
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat aliter.

Et sunt item, qui scire volunt, vt scientiam suam
vendant, verbi causa, pro pecunia, pro honoribus; &
turpis quæstus est.] Hac oratione eos carpit, qui præ-
postero fine ad scientias acquirendas accedunt. Sta-
tim autem, quo fine in eas incumbendum sit, hoc fe-
rè modo declarat. Sed sunt quoque, qui scire volunt,
vt ædificent, & charitas est; & item qui scire volunt,
vt ædificentur, & prudentia est.] Horum omnium
soli vltimi duo non inueniuntur in abusione scienti-
æ, quippe qui ad hoc volunt intelligere, vt benefa-
ciant. Denique intellectus bonus omnibus facienti-
bus eum. Reliqui omnes audiant: scienti bonum,
& non facienti peccatum est ei.] Ac si per similitu-

A dinem dicat, fumentum cibum, & non digerenti, per-
niciosum est ei: cibus siquidem indigestus, & qui
non habet bonam decoctionem, malos generat hu-
mores, & corrumpit corpus, & non nutrit: Ita & mul-
ta scientia ingestæ, stomacho animæ, quæ est memo-
ria, si decocta igne charitatis non fuerit, & sic per
quosdam artus animæ, mores scilicet, atque actus
transfusa, atque digesta, quatenus ipsa de bonis, quæ
nonerit, vita attestante, & moribus bona efficiatur:
nonne illa scientia reputabitur in peccatum, tam-
quam cibus conuersus in prauos noxiisque humo-
res? Sic ille sanctissimus Pater edocuit, quo sine que-
renda sit scientia, & quàm periculosum sit possessio-
ni rei tam pretiosæ bonum finem non adhibere.
B Cui conuiuuit Laurentius Iustinianus, dicens: Tunc,
nempe utilis est scientia, cum perducit ad sapien-
tiam, cum diuinitatis radios ostendit, cum verbi
præbet notitiam, cum rectè viuendi mores instruit,
cum ad cælestia contemplanda animum attollit, cum
ad Deum diligendum erudit, cum ad illum quærē-
dum & possidendum omnia cordis interiora inflama-
t. Hæc quippe sūt causæ, propter quas quisque sci-
re debet, sine quibus nemo rectè sapit. Ille autè sa-
pit rectè, qui se nescire sciens, gradus scrutatur, per
quos ad verbi ascendant sapientiam, & in lumine ma-
neat sapientiæ.] Qui itaque mundo valedixerunt, &
pompis eius per statum religiosum renunciarunt, &
iterum se earum rerû, quas vt vilissimas dimiserunt,
desiderio contaminant, sed solum Dei amorè, sua
diuinæ voluntatis notitiam, proximorumque salu-
tem in literarum studio conquirant: illud sapiētis in
corde habeat, & quotidie à Domino in spiritu humi-
litis exposcant: Da mihi, Domine, sedium tuarum
assitricem sapientiam, & noli me reprobare à pueris
tuis. Mitte illa de cælis sanctis tuis, & à sede magni-
tudinis tuæ, vt tecum sit, & tecum laboret, vt scia
quid acceptum sit apud te.] Hæc scientia est religio-
sus conueniens, quæ in illum eundem scopum tēdit,
in quem omnis vita religiosa dirigitur.

Deinde scientiam, vniuersarum virtutum, sed præ-
cipuè cuiusdam eximiæ humilitatis, & modestiæ sa-
pore condiant; sine virtute enim insulsa est, & sine
humilitate intolerabilis. Imò nomine scientiæ est
profus indigna, Salomone attestante: Vbi fuerit su-
perbia, ibi erit & contumelia, vbi autem est humili-
tas, ibi est sapientia.] Hinc sapiētè dixit Gregorius:
Vera scientia afficit, non extollit; nec superbientes,
quos repleuerit, sed lamentantes facit. Qua, quisque
cum repletus fuerit, primo loco se scire appetit, &
iam sui conscius, tantò per illa robustius sapit, quan-
tò se infirmum in illa verius recognoscit, atque am-
pliolem viam huius scientiæ ipsa ei humilitas ap-
petit: dùmque imbecillitatem suam conspiciat, ipsa ei
cognitio secretorum sublimium absconditos sinus
pandit; qua cognitione profus subtilior redditur:
quoad occulta rapiatur. Longè ergo à scientiæ veri-
tate discedit, qui de cognitione intumescit, & ex do-
no Dei, vnde se humiliare debebat, inde superbit.
E Scientia sine vsu virtutû, Ethnicorum est, nõ Chri-
stianorum, quantò minus religiosorum? Et sine hu-
militatis sapore, nihil magnum, aut gloriosum effi-
ciet. Quia Dominus superbis resistit, ne suis conati-
bus aliquid agant; humilibus autem dat gratiam,] vt
quæ aggrediuntur, ad finem vsque perducant. Humi-
litas est, quæ mentem ad secreta scientiarum peti-
pienda disponit. Nã quemadmodum stillicidia plu-
uiarum à verticibus montium desuunt ad concaua
vallium, & quo vales fuerint profundiores, eo me-
lius aquæ abundantiam recipiunt, ita scientiarum
riui ex vertice omnis sapientiæ Christo ad mentes

Ad Ephe
6.12.

Cor. 10.

Sapient.
10.

Iacob. 3.
17.

3. 9

Bern. ser.
36. in cã.

Perfusus
Satyra 1.

ob. 3.

P/a. 11. 6.
10.

Iacob. 4.
17.

Iust. lib.
de casto
comub.
c. 14.

Sapient.
9.4.

Prov. 11.
1.

Greg. lib.
23. mor.
c. 10.

1. Petr. 5.
5.

humiles copiose descendunt, & quod humiliores fuerint, eod copiosius (si cetera paria sunt) unde caelestis luminis irrigantur. Humilitas est, quae scientiam iam adeptam perficit, atque conseruat. Sicut enim aliqui arborum fructus inter cineres, & paleas, & stercorea maturefcunt; sic & scientia inter propriam cognitionem, & sui ipsius despectionem, mirabiliter crescit, & incomparabilem quamdam dulcedinem parat. Omnes eam humilitate inuolutam atque circumdatam suscipiunt, amant, conseruantur, superbia vero & ambitione coopertam, fugiunt, odiunt atque contemnunt. Humilitas tandem est, aqua suauissima, & purissima, quae fortitudine vini literarum enervat, ne (sicut Festus dixit Paulo, licet non recte) multa nos literae ad insaniam conuertant.]O quantos vidimus in publicis academis sub habitu humilitatis, & poenitentiae, scientia ebrios, qui se aliquid magnum existimabant, cum nihil essent, qui se procaciter iactabant, inuerecunde suos labores, & ingenij acumen laudabant, & superbe aliis candidatis se praeferebant! Vidimus, & mirati sumus ad quantam inuerecundiam & insaniam, vinum scientiae, non lymphatum, homines, alioqui sapientes, & literatos, perducant. Temperetur itaque charitate, misceatur humilitate, ne vilis sit, & insuauis, ne bibentem extollat, ne alios audientes; aut videtes minus edificet. Optime enim scripsit Ambrosius. Tunc scientia magna est, & sibi utilis, si charitate humilietur, vt amplius crescat. Temperatur enim a dilectione, vt non satis mera sit, & inebriet scientem, vt se extollat. Sicut enim vinum non temperatum admixtione aquae mentem alienat; ita & scientia superbum facit, nisi fuerit temperata. Omnia enim sola, insuauia sunt, & nocua, quia nec panis solus bene editur, nec reliqui cibi sine admixtione grati sunt, & nocui; ideo charitas aedificat.] Scientiam itaque religiosi charitate condiat, humilitate temperent, & omnium virtutum cura circumdant, vt & sibi eam fructuosam, & aliis vtilem, & honorabilem sentiant. Nihil pulchrius sapiente humili, atque modesto, qui sciat modeste de se sentire, qui sciat modeste de se loqui, qui sciat seipsu abscondere, & nihil sciolo superbo, aut fecidius, aut inuerecundius.

Rursus, religiosi, qui literis vacat, lectiones, quas audiunt, priuatum studium, quo occupantur, disputationes, quas ineunt, & cetera ad literas pertinencia, ab oratione incipiant, oratione interrumpant in oratione definiat, ab oratione incipiant, ne suo conatu addiscendi frustrentur, & ne illius praesidio careant, qui est scientiarum Dominus, & omnis sapientiae origo; atque principium. Nam si quis indiget sapientia (inquit Iacobus Apostolus) postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, & non impropert, & dabitur ei.] Oratione studium non semel interrumpant, ne subtili rerum consideratione solus intellectus proficiat, & deuotionis affectus interpercat. Et sicut natura prouida, non vni soli corporis membro alimenta comunicat, sed in omnes partes sapienter distribuit, vt omnes debitum augmentum accipiant, ita mens cognitam veritatem, inter intelligentiam, & voluntatem, aequali mensura partiat, vt quae illa cognouerit, haec diligat, & in affectum moremque transformet. Creaturarum namque perfectiones agnoscere, Dei praecpta, voluntatemque callere, virtutum decoris aspiciere, & neque eum pro beneficio creationis laudare, neque eius iussa perficere, neque suorum donorum pulchritudinem cupere, neque ista ignitis orationibus postulare, animi est irreligiosi, solum splendorem scientiae quaerentis, non vero finem scientiae, scilicet propriam, & aliorum salutem exoptantis. Qui

A hoc pacto pro scientiarum acquisitione laborat, similis est illis philosophis quorum meminit Paulus, dicens: Quia cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed euauerunt in cogitationibus suis, & obsecratum est insipiens cor eorum, dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt.] Sic enim stultus, & insipiens est, qui Deum mirabilem operum causam non laudat, & virtutem, quam agnouit possidere non curat. Tandem, studium literarum oratione perficiant, tum vt fonti lucis, qui eos illuminauit, gratias agant, tum, vt diurnum, aut nocturnum laborem in literis assumptum, ei cuius causa susceptus est, offerant, tum, vt fructum studiorum suorum, id est, animarum salutem, aliquando tandem percipiendum exposcant. Inutilis enim est scientia, quae in addiscente, aut in aliis, aliquid diuinae laudis aut verae virtutis effectum non habet.

B Ad haec, praeter istas breues orationes, quae in principio, & medio, & fine studij literarum funduntur, tepus religiosi prolixum habeant sanctis meditationibus, ac contemplationi destinatum, quo, sicut intellectus scientia illustratur, ita uoluntas, despectu terrenorum, & diuino amore decoretur. Nec putent se minus profecturos, si vnam, aut duas horas quotidie orationi tribuendas ab studio literarum suffrentur, imo potius sic Deo se oratione, & affectu iungentes, qui fons omnis sapientiae est, & cum eo colloquia misericordis, mirabiliter scientiam cumulabunt. Bernardus sane quidquid in sanctis Scripturis ualuit (& multum quidem ualuit) quidquid in eis spiritualiter sensit (& mirum est, quam profunda mysteria sensit) maxime in syluis, & in agris meditando & orando se confitebatur accepisse, & in hoc, nullos se aliquando magistros habuisse, nisi quereus & fagos, per iocum, no semel suis fratribus affirmare solebat. Idem ferè in aliorum sanctorum Doctorum gestis scriptum comperimus, quorum vita, no minus oratione, quam lectione, imo multo magis fuit semper occupata. Qui ergo uolunt scientiae lucem accipere, ad iustitiae sole, meditatione, & oratione frequenter accedat, quod ueritatis radiis inde demissis illustrentur. Idcirco Ecclesiasticus literarum studiosis, ad scientias comparandas merito assidue precandi consiliu proponit. Sapiens (quo nomine sapientiae amator intelligitur) non solum (inquit) in lectionem librorum, & auditionem doctorum incumbet, & profectorem ad loca remota addiscendi gratia suscipiet, sed praecipue cor suum terat ad uigilandum diluculo, & ad Dominum qui fecit illum, & in conspectu Altissimi deprecabitur.] In hoc profectus suam curam, uigilantiamque constituet, vt summo mane, vel potius tempore antelucano ante Dominum omnium effectorem, se ipsum creaturam, scilicet imperfectam, & ignorantem sistat, vt ab eo qui dedit essentiam, scientiam quoque, & rerum cognitionem deprecando postulet, & humiliter rogando, & orando impetret. Aperiet os suum, non tantum corporis, sed multo magis cordis in oratione, & pro delictis suis deprecabitur,] quae scientiae impedimenta, obstaculaque esse noscuntur. Nam in malenolam animam no introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Iure igitur amator sapientiae delicta, sua deslet, & veniam ab Altissimo humiliter petit, ne aditum luci obstruat, & ianuam cognitioni rerum occludat. Fructus autem orationis tam humilis, tam feruida, tam assidua erit, qui statim subsequitur. Si Dominus magnus uoluerit: (& uolet quidem, si u oportet rogetur) spiritu intelligentiae replebit illum, ita rogantem, & deprecantem, & vt gratias Domino pro collato scientiae beneficio referat, & secundum eius consiliu vitam propriam instituat, & aliis

Rom. 1.
25.Guilliel.
Abba. m
eius uita
lib. 1. c. 4.Eccle. 39.
6.Sapient.
1. 4.

Domini

A. 1. 6.
24.Amb. in
1. ad Cor.
ad c. 8.Iacob. 1.
5.

Domini voluntate pandat. Hunc copiosissimū fructū religiosi studētes colligent, si scientiæ orationem assidam, & literis intentam meditationem adiungāt.

D. Thom. opus. 68.

Tandem cellam ament, & vt Thomas Aquinas monuit, eam frequenter diligant, si volunt in cellam vinarium introduci. Silentium seruent, inuidias cōmilitonum, ambitiones, & cōtentiones fugiant, aliis cōdiscipulis, illis præcipuè, cum quibus aliqua inest emulationis occasio, libenter se submittant, eos tãquam prouectiores interrogent, & verbis ac factis maiores existant. Sic in prælegendo, in disputando, & in aliis exercitiis literariis ingenij subtilitatē, & loquendi acrimoniam teneant, vt tamen sui contemptum, & animi modestiam non deserant. Et (vt hanc monitionem perficiam) animi puritatem, non solum, vt scientiæ finem, sed vt præstantissimum sapientiæ instrumentum respiciam. Quod Dionysius Richelthus elegantissima similitudine expresse. Sicut lux solis (inquit) in vitro recipitur clarius, quam in luto, ita scientia (cæteris paribus) in bonæ, ac innocentis mentis ingenio splendidius inualefcit, & amplius crescit, quam in deprauato Scholæ discipulo animo. Nec non & Theodorus apud Cassianum solam animi puritatem existimat, ad sacrarū Scripturarum intelligentiã sufficere. Quibusdam enim fratribus huius tenis sapientiam admirantibus, ipse respondit: Monachum ad Scripturarum intelligentiã pertinere cupientem, nequaquam debere labores suos erga commentariorum libros impendere, sed potius omnem mentis industriam, & intentionem cordis erga emendationem vitorū carnalium detinere: Quibus expulsi, confestim cordis oculi, sublatō velamine passionata, sacramenta Scripturarum, velut naturaliter incipient contemplari. Quod non ita prolatum est, ac si Doctorum lectio sit abiicienda, sed, vt religiosi scientiam cupientes intelligant in acquirenda animi puritate plus esse laboris collocandum. Huic enim munditiæ cordis, lumē cognitionis promittitur. Nam sili concupiscens sapientiam, cōserua iustitiam, & Dominus præbebit illam tibi, & Diuitiæ salutis sapientiæ, & scientiæ, timor Domini ipse est thesaurus eius. Et, per nationes in animas sanctas se transfert, & in maleuolam animam non introibit. Et iustè quidem sanctis, & mundis corde tantum donum promissum est, æquum est namque, vt Deus, qui docet hominem scientiam, & sapientiū est dux, atque antesignanus, eam potius fidelibus seruis, charis amicis, ac dilectissimis filiis cōmunicet.

Dionys. opus. de doctr. Scholastic. art. 3.

Cassian. lib. 5. de institut. reuert. c. 34.

Eccles. 1. 33. 34. 35. 36. 37. Sapient. 7. 27.

Psal. 93. 14.

Ex his autem, quæ diximus, illorum religiosorum stulticia cognoscitur, qui putant se minus literatos euasuros, si tempus inter studium, & orationem diuidant, si occupationes prælati oblatas admittant, si modestiam, silentium, sui contemptum, & vniuersas virtutes conseruent. O caritas magna, o ignorantia innumeris lacrymis deploranda, quam iam ratio manifesta deiecit, & nunc euident experientia conuincit. An sanctissimus Thomas Aquinas ignarus è schola prodiit? Non certè, sed tam eximie sapiens, tam mirabiliter illuminatus, vt statim à disciplina ad cathedram, ab studio ad magisterium summa cum omnium admiratione sit euectus. Et hic tantus Doctor, in ipso statu discipuli, doctissimos nostræ tempestatis magistros excellens, quomodo literis nauabat operam? Num erat ostentator sui? Num erat loquax? Num superbus, suorum cōdiscipulorū irritor? Non sanè, sed aded silentij tenax, vt Pythagoricam taciturnitatem sibi indixisse videretur, aded, vt cōdiscipulos eo nomine propemodum in contemptum veniret, qui eum bouem mutum appellabant. Aded humilis, vt numquam suo ingenio, sed diuina

Serius in Mario.

A gratia niteretur. Aded cōtempitor sui, vt inuitus gradum baccalaurei susceperit, & se, vel infimo gradu indignum existimauerit. Aded modestus, vt omnes eruditione superas, neque aliquid sibi boni arrogauerit, neque aliquem quantumuis rudem spreuerit. An Sæctus Bonauentura imperitus ex gymnasio processit? Minimè verò, siquidem emenso studiorū curriculum, statim patrum sententias, non cum laude tantum, sed cum vniuersorū etiam stupore, sit publicè interpretatus. Et, hic, qua ratione se literis tradidit. Tantam manditiã, illis, ac sanctitatem adiugēs, vt eius præceptor Alexander Halësis dicere solitus esset: Bonauenturam verum esse Israëlitam, in quo nec dolus appareret, neque in eo Adamus peccasse videretur. An Sanctus Edmundus Cantuariensis Episcopus, indoctus ex ludo literarum exiit? Nullo modo, imò tam doctus, vt Theologus sapientissimus, & disputator acutissimis haberetur. Hic autem quo pacto in scientias incubuit? Ita sanè, vt illud sibi in alio sensu tribuatur, quod de Megarenfibus dictum esse affirmat Hieronymus. Sic studēbat discere tamquam semper victurus, & ita viuere, tamquam cras moriturus. Perpetuo, & illo durissimo vtēbatur ciliicio, in precibus erat assiduus, & corā imagine Beate Virginis studebat, ita vt simul in codice legeret, & ad omnium matrem preces dirigeret, & nonnumquam in extasim raperetur. An Gregorius Neocæsariensis Episcopus (ob miraculorum magnitudinem Thaumaturgus appellatus) inscius, & rudis ex studiis euasit? Certè eum fuisse doctissimum ipsius lucubrationes in Ecclesiasten manifestè testatur: sed tanta fuit eius, tempore suorum studiorū, modestia, tanta pudicitia, ac omnium virtutum amor, vt æqualibus suis graue esset spectaculum, videre adolescentem, qui ornamento temperantiæ caniciem superabat. Tempus me deficeret, si omnes vellè recēdere qui literarum studium cum eximia virtute, & deuotionis feruore coniunxerunt. Et sanè noui ego aliquos religiosos cōtaneos meos, dum in Complurēsi Academia literis operam darem, rãta animi puritate; tanto mortificationis, & humilitatis studio, tanto deuotionis ardore scientias adificere, vt non homines terreni, sed Angeli cælestes esse viderētur, quos modò nō solum viros doctissimos, magistros, celebres, concionatores insignes, sed etiã religionis columnas esse cognosco. Qui, si aliter scientiis studuissent, & ambitioni, ac loquacitati locum dedissent, sine dybio, nec tantam peritiam, nec tantam dignitatem fuissent adepti. Itaque frater tantum abest, vt virtus & deuotio studium impediãt, quod potius ipsum mirificè augeant, atque perficiant. Quare nō dubites virtutem scientiarum esse adiumentum, & veræ sapientiæ subsidium.

Serius in Julio.

Serius in Nouemb.

Hier. epi. 11. ad Achern. chã c. 5. ad finem.

Serius in Julio.

B modo, imò tam doctus, vt Theologus sapientissimus, & disputator acutissimis haberetur. Hic autem quo pacto in scientias incubuit? Ita sanè, vt illud sibi in alio sensu tribuatur, quod de Megarenfibus dictum esse affirmat Hieronymus. Sic studēbat discere tamquam semper victurus, & ita viuere, tamquam cras moriturus. Perpetuo, & illo durissimo vtēbatur ciliicio, in precibus erat assiduus, & corā imagine Beate Virginis studebat, ita vt simul in codice legeret, & ad omnium matrem preces dirigeret, & nonnumquam in extasim raperetur. An Gregorius Neocæsariensis Episcopus (ob miraculorum magnitudinem Thaumaturgus appellatus) inscius, & rudis ex studiis euasit? Certè eum fuisse doctissimum ipsius lucubrationes in Ecclesiasten manifestè testatur: sed tanta fuit eius, tempore suorum studiorū, modestia, tanta pudicitia, ac omnium virtutum amor, vt æqualibus suis graue esset spectaculum, videre adolescentem, qui ornamento temperantiæ caniciem superabat. Tempus me deficeret, si omnes vellè recēdere qui literarum studium cum eximia virtute, & deuotionis feruore coniunxerunt. Et sanè noui ego aliquos religiosos cōtaneos meos, dum in Complurēsi Academia literis operam darem, rãta animi puritate; tanto mortificationis, & humilitatis studio, tanto deuotionis ardore scientias adificere, vt non homines terreni, sed Angeli cælestes esse viderētur, quos modò nō solum viros doctissimos, magistros, celebres, concionatores insignes, sed etiã religionis columnas esse cognosco. Qui, si aliter scientiis studuissent, & ambitioni, ac loquacitati locum dedissent, sine dybio, nec tantam peritiam, nec tantam dignitatem fuissent adepti. Itaque frater tantum abest, vt virtus & deuotio studium impediãt, quod potius ipsum mirificè augeant, atque perficiant. Quare nō dubites virtutem scientiarum esse adiumentum, & veræ sapientiæ subsidium.

C Si ita literis studueris, & cum meditatione operū diuinorum orationis exercitium coniunxeris, imò ex ipso studio literario orationem effeceris, nō dubites te studiorum tempore vitæ cōtemplatiuæ, quietem, & incūditatem acquisuisse. Huius autem vitæ dulcedine delectatus, & amore captus, sat scio optabis vltra non progredi, & ab omni cura, & occupatione sequestratus in hoc modo viuēdi tam quieto, & pacato vsque ad mortē permanere. Sed vltra progrediendum est, & hæc tam tranquilla vitæ desideria relinquenda, neque enim scientia, & virtus tibi donata sunt, vt otiosus & iners maneas, sed vt alius exemplo, & doctrina proficias. Ad quod Prosperi sententia te alliciat. Ex quo (inquit) videndum est vtrum iustè faciant illi, qui se remouēt ab occupationibus cunctis, ac studiis spiritualibus offerentes, nihil humanæ societati proficiunt; & desideria

Prosper. lib. 3. de vit. contemp. c. 18.

sua commodis omnium praeferentes, vtilitatem A
 comunnem desideratæ vocationis electione con-
 temnant, cum profecto laborantibus opem ferre
 nolle, cum possis, & communi bono posthabito o-
 tiosa quiete frui, nihil habeat æquitatis: Cui æquita-
 ti, qui feruiunt, omnes omnium bono viuunt, ac ve-
 lut sibi inuicem nati salutem mutuam tuentur, ac
 diligunt.] Dicas ergo hanc vitam exoptans, illud

Augustini: Conterritus peccatis meis, & mole mi-
 feræ meæ agitaneram in corde, meditatûsque fuc-
 ram fugam in solitudine, sed prohibuisti me, &
 confirmaisti me, dicens: Ideo pro omnibus Christus
 mortuus est, vt qui viuunt, iam non sibi viuant, sed
 ei, qui pro ipsis mortuus est.] Et hæc dicens te ipsum
 fauente gratia Dei roboret, onera vitæ mistæ sus-
 cipias.

Aug. 10.
 confes. c.
 vii.
 2. Cor. 5.
 15.

PARS QVINTA.

De substantia, fine, & officio vitæ mistæ, atque de eius præstantia supra alias.

ITAM mistam valde propriam religiosorum esse non tantum Ecclesia sua aucto-
 ritate probat, religiosos ad statum clericalem & ad salutem animarum curandam
 admittens, & Apostolorum professio explicat, quos religiosos fuisse votorum obliga-
 tione constrictos Theologi ex illis verbis: Ecce nos reliquimus omnia, optime colligit,
 sed & ipsa necessitas sacerdotij, & functionum Ecclesiasticarum vtilitas manifeste declarant,
 quibus homines mundo mortui, & à curis sæculi elongati melius & efficacius satisfaciunt. Et ne
 alicui hoc minus certum videatur, visum est nobis huius tractationis initio istam necessitatē, aut
 ingentem vtilitatem religiosorum clericorum (quos vniuersa religiones Ecclesie suscipiunt) de-
 monstrare.

Matth. 19.

Statum clericalem, cuius est vita mista, au- A
 xilio religiosorum indignisse ad salutem
 animarum curandam.

CAPVT XXXIII.

Is, quæ vitæ contemplatiuæ sunt, bre-
 uiter explicatis, hæc tractationem vitæ
 mistæ institutiones cõplebunt; cuius
 necessitas in cœtibus quoque religio-
 sis, tum ex statu sæculi, tum ex natu-
 ra hominis; tum ex militantis Ecclesie ordine, tum
 denique ex clericorum qualitate cognoscitur. Sæculum
 namque, quod molestissimis tætionibus affli-
 gitur, & assiduis dæmonum bellis impetit, cum ex
 se fragile sit, & imbecillum, præsidio ducum, & mili-
 tum indiget, quorum industria, & fortitudine à peri-
 culis sibi instantibus, protegatur. Væ terræ, & mari
 (ait in sua reuelatione Ioannes) quia descendit Dia-
 bolus ad vos habens iram magnam.] Quid faciet terra,
 & mare tam immanis hostis impetum & ferociam
 sustinere nõ valens? Cuius malignitas (vt inquit Leo
 Papa) inflamat concupiscentiis, quos non potest
 vexare tormentis: Serit discordias, accendit iras, in-
 citat linguas, & ne ab illicitis dolis cautiora corda se
 reuocent, consummatorum scelerum ingerit facul-
 tates: quia illi totius fraudis hic fructus est, vt qui
 immolatione pecudum, & thuris incensione non
 colitur, quibuslibet ei criminibus seruiatur.] Quid,
 inquam, faciet mundus tam acerbo, & exitioso dæ-
 monis bello circumseptus, si exercitum militum Eua-
 gelicorum nõ habeat, cuius vi hostem irruentem ar-
 ceat, & imminentem calamitatē propulset? Natura
 etiam hominis ea est, vt in quibusdam personis ab
 alio indigeat instrui, & edoceri. Quod aded humane
 naturæ congruit, vt non solum post peccatum, sed

Apo. 12.
 12.

Leo. serm.
 6. Epipha.
 6. 3.

etiam in statu innocentie (Beato Thoma subtiliter
 disputante) reperiretur ista magistrorum, discipulo-
 rumque discretio. Necessè est igitur, vt sint inter ho-
 mines veritatis præceptores, virtutisque magistri,
 qui ignorantes doceant, discipulos in omni virtute, & a
 more sanctitatis erudiant, & quod pusillis deest, sua
 doctrina, & conatu suppleant. Nulla ars (inquit hie-
 ronymus) absque magistro discitur. Etiam muta ani-
 malia, & ferarum greges, ductores sequuntur suos.
 In apibus principes sunt; Grues vnã sequuntur, or-
 dine literato; Imperator vnus, Iudex vnus; Prouin-
 cia, & c.] Quanto magis doctrina virtutis, & ars be-
 nẽ, sancteque viuendi, quæ aliis, tum difficilior, tum
 vtilior, tum excellẽtiõr est, magistris, & præceptoribus
 indigebit? Prouidentissime Dominus dedit inter
 homines quosdam quidem Apostolos, quosdã ve-
 rò Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem
 Pastores, & Doctores ad consummationem Sancto-
 rum,] in opus scilicet ministerij huius, quo isti ad
 docendum electi, sibi decretam administrationem
 complet, & corpus Christi, Ecclesiam nimirum mi-
 litantem, ædificant. Tandem Ecclesia hæc, quæ pa-
 triæ est cælestis imago, eum à Deo (vt est in Apoca-
 lypsi) ædificata descendat, cuius vniuersa opera ordi-
 nata sunt, ordinem habet, vnde, & membrorum suo-
 rum disparitate perficitur. Est enim ordo (vt Augu-
 stinus dixit) partium dispariumque rerum sua cuique
 loca tribuens dispositio.] Hæc autem disparitas in
 statuum, ac ministeriorum diuersitate consistit, quo-
 rum aliqua ad hoc videntur instituta, vt quidam ho-
 mines purgentur, illuminentur, perfectantur; alia ve-
 rò, vt alij inferiores suos purgent, illuminent, atque
 perficiant. Quare necessarii sunt in Ecclesia purgato-
 res, qui iniquitates lauent; illuminatores, qui tene-
 bras ignorantie dispellant, perfectores, qui sãcra-
 tis fabricam ad vmbilicum vsque perducant. Operæ-
 pretium est in hac fidelium cõgregatione, sint capita,

Thom.
 2. q. 96. ar.
 3.

Hier. epist.
 4. ad Rom.
 6.

Ephes. 5.
 12.

Apocal.
 2. 1. 1.
 Rom. 13.

Aug. 9.
 de Ciuil.
 1. 13.

qua